

Pregledni rad

UDK 616.98:578.834]:364.32(497.6Republika Srpska)

DOI 10.7251/SVR2122181P

UTICAJ COVID 19 NA TRŽIŠTE OSIGURANJA REPUBLIKE SRPSKE

Bojan Popović¹
Mladenka Balaban²
Srdjan Šuput³
Ružica Đevida⁴

Apstrakt: Uticaj pandemije prouzrokovane Covid 19 su negativne i dalekosežne na celokupnu svetsku privredu. Pojedine grane industrija su izuzetno teško pogođene i pitanje je koliko će im vremena biti potrebno da se oporave. Tu pre svega mislimo na avio industriju, turizam i ugostiteljstvo. Procena je da će avio prevoznici izgubiti preko 100 milijardi dolara. Velika ekonomska šteta je naneta u prva tri meseca kompanijama koje u velikom obimu trguju sa Kinom, a taj rast se eksponencijalno širio kako se COVID-19 širio planetom. Sektor osiguranja u svetu plaća odštetu firmama i osobama pogođenim Covidom-19, koristeći se velikim brojem različitih polisa. Cilj ovog rada je da ukaže na stanje i posledice koje je Covid ostavio na tržište osiguranja u regionu, ali i u Republici Srpskoj

Ključne riječi: *tržište osiguranja, neživotno osiguranje, životno osiguranje, premija, štete*

UVOD

Pandemija COVID19 koja je pogodila cijeli svijet, i koja je uticala na mnoga ekonomska kretanja razvijenih i manje razvijenih zemalja, u mnogome je promijenila tokove i kretanja u sektoru osiguranja zemalja Zapadnog Balkana.

Premija osiguranja je bila pod uticajem ekonomske krize koja je nastupila kada i sama pandemija, što je najbolje vidi preko: bruto

1 Dunav osiguranje, Banja Luka; bojan.popovic@dunav.ba

2 Nezavisni univerzite Banja Luka, Ekonomski fakultet; mladenka.balaban@nubl.org

3 Nezavisni univerzitet Banja Luka, Ekonomski fakultet; srdjan.suput@nubl.org

4 Nezavisni univerzitet Banja Luka, Ekonomski fakultet; ruzica.djevrida@nubl.org

обрачунате премије, висине исплаћениг штета и раста тржишта осигурања земалја Западног Балкана.

Iako dovoljno nerazvijeno tržište osiguranja, dodatno će nazadovati dok traje pandemija, i terbaće mnogo više vremena da se vrati na period prije pandemije.

TRŽIŠTE OSIGURANJA U REGIONU

U periodu januar-jun 2020. godine tržište osiguranja u Centralnoj i Istočnoj Evropi zabeležilo je pad bruto premije od 3,8 %, pri čemu je pet tržišta imalo pozitivnu dinamiku, a ostala tržišta, među kojima je i tržište BiH doživela su pad. Bruto premije na tržištu osiguranja u CEE za šest meseci 2020. godine, prema analizi časopisa XPRIMM, iznosile su 19,11 milijardi evra, što je za 3,8 odsto manje u odnosu na isti period prethodne godine.⁵

Rast na tržištu osiguranja za prvih 6 meseci u 2020. godini imale su: Slovenija koja je ostvarila rast od 4,21%, Srbija sa rastom od 4,28% i Letonije sa rastom od 3,31%. tržište je sa padom od dva odsto bilo među onima koja nisu uspela da povećaju obim poslovanja u vremenu obeleženom korona krizom. Zdravstveno osiguranje u Sloveniji ponovo je bilo najveća vrsta osiguranja u čitavom portfelju sa zaračunatom premijom u iznosu od 329 miliona evra. Istovremeno, zdravstveno osiguranje zabeležilo je najveći relativni rast (+ 11,8 odsto) i apsolutni rast (+ 35 miliona evra) u odnosu na bilo koju drugu vrstu osiguranja, kako iz životnog, tako i iz neživotnog sektora (XPRIMM).

U sezoni sa vidljivo smanjenim štetama za osiguranje automobila, zbog ograničenja u drumskom prevozu, isplaćene štete smanjile su se na regionalnom nivou za 8,5 odsto na 10,03 milijarde evra. Većina tržišta zemalja Centralne i istočne Evrope (CEE) imala su bolji učinak od očekivanog u prvoj polovini 2020. godine, a malo njih čak beleži pozitivne stope rasta bruto zaračunate premije. Tržište osiguranja Crne Gore takođe nije odgovorilo negativno na efekte COVID 19 na šta ukazuju podaci o ostvarenoj premiji od 46,50 miliona evra naspram 46,59 miliona evra na kraju juna 2019 (XPRIMM).

Za razliku od neživotnog osiguranja, životno osiguranje najpogođenija poslovna linija, pri čemu je bruto zaračunata premija za životno osiguranje iznosila je 5,82 milijarde evra, 8,57% manje u odnosu na isti period prethodne godine.

⁵ Više vidjeti na web stranici <https://www.xprimm.com/>

Prva polovina 2020. godine za osiguravajuće kompanije u BiH završila je sa ukupnom bruto premijom od 191,7 miliona evra, dva odsto manje u odnosu na prethodnu godinu, što je rezultat uglavnom vođen smanjenjem premije u neživotnom segmentu, posebno na linijama osiguranja kredita i osiguranja motornih vozila.

BiH tržište osiguranja za nijansu je bolje prošlo nego hrvatsko gde je bruto premija u prvom polugodištu 2020. pala za 2,3 procenta u odnosu na prošlu godinu, na 5,66 milijardi kuna (749 miliona evra). Nešto manji pad od BiH imala je Makedonija gde su fakturisane premije zabeležile smanjenje od 1,7 odsto, a iznosile su na kraju juna 83 miliona evra.⁶

TRŽIŠTE OSIGURANJA U REPUBLICI SRBIJI

Na dan 30.06. 2020. godine, u Republici Srbiji je poslovalo 20 društava za (re)osiguranje, što je isti broj kao u istom period prethodne godine. Isključivo poslovima osiguranja bavilo se 16 društava, a poslovima reosiguranja četiri društva. Od društava koja se bave poslovima osiguranja, isključivo životnim osiguranjem bave se četiri društva, dok isključivo neživotnim osiguranjem, odnosno i životnim i neživotnim osiguranjem po šest društava.

Ukupna premija na dan 30.06.2020. godine iznosila je 55,9 mlrd dinara (475 mln evra ili 534 mln dolara), što je za 4,0% više nego u istom periodu prethodne godine. U strukturi premije, učešće neživotnih osiguranja iznosilo je 78,4%, dok se učešće životnih osiguranja blago smanjilo sa 21,7% u T2 2019. godine na 21,6% u istom periodu tekuće godine, usled nešto većeg nominalnog rasta premije neživotnih osiguranja od rasta premije životnih osiguranja.⁷

Tabela 1. – Bruto premija po osiguravajućim kompanijama na dan 30.06.2020.

Red br	Kompanija	Jun 2020	Jun 2019	Kretanje premije (u%)	Tržišno učešće
1	Dunav	15,134	13,907	8.8%	27.1%
2	Generali	11,388	11,473	-0.7%	20.4%
3	DDOR	6,837	6,628	3.2%	12.2%
4	Wiener	6,584	6,169	6.7%	11.8%
5	Triglav	3,992	3,541	12.7%	7.1%
6	Uniq	2,785	3,122	-10.8%	5.0%
7	Grawe	1,923	1,810	6.2%	3.4%

⁶ www.nados.ba

⁷ www.nbs.rs

8	AMS	1,919	1,804.	6.4%	3.4%
9	Milenijum	1,835	1,826	0.5%	3.3%
10	Sava	1,592	1,546	3.0%	2.9%
11	Sogaz	629	1,085	-42.0%	1.1%
12	Globos	574	142	304.0%	1.0%
13	Merkur	336	348	-3.6%	0.6%
14	OTP	332	319	3.9%	0.6%
	TOTAL	55,860	53,721	4.0%	100.0%

Izvor: Narodna banka Srbije

Najveće učešće u ukupnoj premiji imalo je osiguranje od odgovornosti zbog upotrebe motornih vozila 31,3%. Zatim slede životna osiguranja i imovinska osiguranja sa po 21,6% i osiguranje motornih vozila – kasko sa 9,6%.

Premija neživotnih osiguranja viša je za 4,1% nego u istom periodu 2019. godine. Premija imovinskih osiguranja porasla je za 9,6%, premija osiguranja motornih vozila – kasko za 3,7% i premija dobrovoljnog zdravstvenog osiguranja za 21,8%. Rast premije dobrovoljnog zdravstvenog osiguranja prati i rast učešća premije ove vrste osiguranja sa 5,2% u 2019. godine na 6,1% u 2020. godine. Pri tome, skoro četiri petine tržišta pokrivaju četiri društva za osiguranje.

Bilansna suma društava za (re)osiguranje povećana je u odnosu na kraj prethodne godine za 4,4%, na 309,7 mlrd dinara (2.634 mln evra ili 2.960 mln dolara) na dan 30.06. 2020. godine. U strukturi aktive društava za (re)osiguranje, sa stanjem na dan 30. Juna 2020. godine, najveći deo odnosio se na dužničke hartije od vrednosti, i to dužničke hartije od vrednosti raspoložive za prodaju (48,7%), s fiksnim prinosom (10,9%) i koje se iskazuju po fer vrednosti kroz bilans uspeha (0,5%). Iza njih slede: gotovina i kratkoročni depoziti (8,8%), potraživanja (8,3%). tehničke rezerve koje padaju na teret saosiguravača, reosiguravača I retrocesionara (6,9%), nekretnine, postrojenja i oprema (6,7%), i ostalo.⁸

Tabela 2. – Rang lista 5 najvećih društava po bilansnoj sumi osiguranja

Red br	Kompanija	Iznos u (000RSD)	Rang	Učešće %
1	Dunav	74082	1	27.4
2	Generali	47454	2	17.5
3	DDOR	40324	3	14.9
4	Wiener	29571	4	10.9

⁸ www.nbs.rs

5	Triglav	21095	5	7.8
---	---------	-------	---	-----

Izvor: Narodna banka Srbije

U poređenju sa stanjem na isti dan prethodne godine može se zaključiti da dužničke hartije od vrednosti povećavaju pretežno učešće u T2 2020. Godine na 60,1%, dok tehničke rezerve koje padaju na teret saosiguravača, reosiguravača i retrocesionara smanjuju svoje učešće kao rezultat rešavanja imovinske štete izazvane požarom početkom 2020. godine.

U strukturi pasive društava za (re)osiguranje, na dan 30.06.2020. godine tehničke rezerve iskazuju učešće od 68,2%, a kapital 21,6%. U odnosu na isti period prethodne godine, kapital u iznosu od 65,3 mlrd dinara raste po stopi od 17,0%. Tehničke rezerve u iznosu od 206,1 mlrd dinara, nakon dugogodišnjeg kontinuiranog rasta, prekinutog u T1 2020. godini, beleže pad u T2 2020. godine od 1,0% usled pada rezervisanih šteta od 23,9% u odnosu na kraj istog perioda prethodne godine, kao posledice rešavanja velike imovinske štete izazvane u septembru 2018. godine. Matematička rezerva zadržava najznačajnije učešće u tehničkim rezervama, sa stopom rasta u 2020. godine od 7,2%.

TRŽIŠTE OSIGURANJA U BIH U 2020. GODINI

Tržište osiguranja u Bosni i Hercegovini zabilježilo je pad u 2020. godini od 0,83 posto u odnosu na 2019. godinu, na osnovu preliminarnih podataka Agencije za osiguranje Bosne i Hercegovine. Pad tržišta osiguranja dolazi nakon nekoliko godina stabilnog rasta a može se pripisati uticaju pandemije Covid-19. Ukupna zaračunata bruto premija bila je u 2020. godini 756,44 miliona KM, nakon što je godinu ranije iznosila 762,78 miliona KM. Ukupna ostvarena bruto premija u segmentu neživotnih osiguranja imala je pad od 0,71 posto na 600,0 miliona KM, dok je premija životnih osiguranja doživjela pad od 1,29 posto na 156,4 miliona KM.

Ukupne isplaćene štete zabilježile su rast u 2020. godini za 2,83 posto i dostigle su vrijednost od 309,8 miliona KM, pri čemu je isplata šteta u neživotnim osiguranjima zabilježila blagi pad od 0,88 posto na 237,6 miliona KM, dok je u životnim osiguranjima registrovan rast od 17,32 posto na 72,1 milion KM.

Adriatic osiguranje d.d. Sarajevo i dalje je tržišni lider sa zaračunatom premijom od 69,0 miliona KM, slijedi ga Sarajevo osiguranje sa premijom od 65 miliona KM, a za njima slijede Euroherc osiguranje d.d. Sarajevo

sa premijom od 62,5 miliona KM i Uniqa osiguranje d.d. Sarajevo sa 62,1 milion KM.⁹

Tabela 3. Stanje premije po osiguravajućim društvima u 2020. godini sa poređenjem 2019 godine. U 000 KM

Društvo za osiguranje	Tržište neživotnog i životnog osiguranja					
	I-XII-2019*			I-XII-2020**		
	Premija	Tržišni udio (%)	HHI	Premija	Tržišni udio (%)	HHI
1. Adriatic osiguranje d.d.	68.450.802	8,97	81	69.098.199	9,13	83
2. Sarajevo-osiguranje d.d.	67.295.992	8,82	78	65.089.676	8,60	74
3. Euroherc osiguranje d.d.	62.084.184	8,14	66	62.558.646	8,27	68
4. Uniqa osiguranje d.d.	63.333.053	8,30	69	62.132.760	8,21	67
5. Grawe osiguranje d.d.	54.879.218	7,19	52	54.966.613	7,27	53
6. Triglav osiguranje d.d.	48.191.622	6,32	40	53.527.136	7,08	50
7. Central osiguranje d.d.	38.222.643	5,01	25	42.397.283	5,60	31
8. ASA osiguranje d.d.	31.928.546	4,19	18	37.525.194	4,96	25
9. Croatia osiguranje d.d.	50.789.128	6,66	44	36.439.504	4,82	23
10. Vienna osiguranje d.d.	37.378.526	4,90	24	34.470.835	4,56	21
11. Grawe osiguranje a.d.	21.153.712	2,77	8	32.981.129	4,36	19
12. Wiener osiguranje a.d.	31.328.713	4,11	17	28.265.163	3,74	14
13. Osiguranje Aura a.d.	23.481.473	3,08	9	24.810.885	3,28	11
14. Dunav osiguranje a.d.	23.888.745	3,13	10	23.617.908	3,12	10
15. Drina osiguranje a.d.	23.448.281	3,07	9	23.045.841	3,05	9
16. Brčko-gas osiguranje d.d.	15.811.621	2,07	4	16.578.043	2,19	5
17. Nešković osiguranje a.d.	16.937.270	2,22	5	16.235.462	2,15	5
18. Mikrofin osiguranje a.d.	11.289.298	1,48	2	11.645.609	1,54	2
19. Osiguranje Garant d.d.	10.619.160	1,39	2	11.225.944	1,48	2
20. Triglav osiguranje a.d.	11.185.084	1,47	2	11.153.300	1,47	2
21. Euros osiguranje a.d.	10.583.654	1,39	2	11.135.097	1,47	2
22. Camelija osiguranje d.d.	9.467.531	1,24	2	10.885.612	1,44	2
23. Premium osiguranje a.d.	7.345.465	0,96	1	8.768.640	1,16	1
24. Krajina osiguranje a.d.	4.463.153	0,59	0	4.403.223	0,58	0
25. SAS - Super P osiguranje a.d.	3.860.700	0,51	0	3.487.593	0,46	0
26. Atos osiguranje a.d.***	15.362.956	2,01	4	0	0,00	0
Ukupno:	762.780.530	100	574	756.445.024	100	581

Izvor: Agencija za osiguranje BiH

Dobitnici u pandemijskoj godini su društva Grawe osiguranje a.d. Banja Luka sa rastom fakturisane premije od 55,91 posto (ovo je posljedica spajanja Grawe ad Banja Luka i Atos ad Banja Luka), Premium osiguranje a.d. Banja Luka sa skokom od 19,37 posto, ASA osiguranje sa 17,53 posto te Camelija osiguranje d.d. Bihać sa 14,98 posto. Najveći pad zabilježilo je Croatia osiguranje d.d. Mostar sa padom od 28,25 posto.

TRŽIŠTE OSIGURANJA REPUBLIKE SRPSKE

U Republici Srpskoj od 2005. godine, kada je donesen novi zakonski okvir, traje složen i intezivan proces uređenja i stabilizacije tržišta osiguranja. Regulatornu i zaštitnu funkciju na tržištu osiguranja u Republici Srpskoj ima Agencija za osiguranje Republike Srpske (u daljem tekstu Agencija) koja je osnovana Zakonom o društvima za osiguranje, kao samostalna i neprofitna institucija Republike Srpske sa svojstvom pravnog lica sa sjedištem u Banja Luci. Za svoj rad Agencija odgovara Narodnoj Skupštini Republike Srpske.

⁹ www.azobih.gov.ba

Agencija za osigurne Republike Srpske ima regulatornu i nadzornu funkciju u cilju zaštite lica koja imaju pravo na osiguravajuće pokriće i nadoknadu iz osiguranja kao i dobrobit industrije osiguranja. Nadležnosti Agencije za osiguranje Republike Srpske utvrđene su Zakonom o društvima za osiguranje, Zakonom o posredovanju u osiguranju i Zakonom od odgovornosti za motorna vozila i ostalim obaveznim osiguranjima od odgovornosti.

Na tržištu osiguranja Republike Srpske, u prvoj polovini 2020. godine, poslovalo je 14 društava za osiguranje sa sjedištem u Republici Srpskoj, koja su prema djelatnosti osiguranja, sjedištu i stanju većinskog vlasništva, na dan 30.06.2020. godine.

Tabela 4: Društva za osiguranje iz Republike Srpske

R.B.	Naziv društva za osiguranje	Sjedište	Većinsko vlasništvo
NEŽIVOTNA OSIGURANJA			
1.	D.D. Brčko gas osiguranje	Brčko	domaće
2.	Drina osiguranje a.d.	Milići	domaće
3.	Dunav osiguranje a.d.	Banja Luka	strano
4.	Euros osiguranje a.d.	Banja Luka	domaće
5.	Krajina osiguranje a.d.	Banja Luka	strano
6.	Mikrofin osiguranje a.d.	Banja Luka	domaće
7.	Nešković osiguranje a.d.	Bijeljina	domaće
8.	Osiguranje Aura a.d.	Banja Luka	domaće
9.	Osiguranje Garant d.d.	Brčko	domaće
10.	Premium osiguranje a.d.	Banja Luka	domaće
11.	SAS-SuperP OSIGURANJE a.d.	Bijeljina	domaće
12.	Triglav osiguranje a.d.	Banja Luka	strano
ŽIVOTNA I NEŽIVOTNA OSIGURANJA (KOMPOZITNA DRUŠTVA)			
13.	Grawe osiguranje a.d.	Banja Luka	strano
14.	Wiener osiguranje a.d.	Banja Luka	strano

Izvor: Agencija za osiguranje RS

Obračunata premija na tržištu osiguranja Republike Srpske, u periodu 01.01. do 30.06.2020. godine, iznosila je 115.606.747 KM i veća je, u odnosu na isti period prethodne godine, za 768.452 KM ili 0,7%. Od ukupno obračunate premije na tržištu osiguranja Republike Srpske, na premiju neživotnih osiguranja odnosilo se 94.405.085 KM ili 81,7%, dok je obračunata premija životnih osiguranja iznosila 21.201.662 KM ili 18,3%. Obračunata premija neživotnih osiguranja je smanjena za 0,7%, a premija životnih osiguranja porasla za 7,4%.

Ukupno obračunata premija, u periodu 01.01. do 30.06.2020. godine, društava za osiguranje sa sjedištem u Republici Srpskoj, uključujući i premiju koju su ova društva za osiguranje ostvarila na tržištu osiguranja FBiH, iznosila je 110.856.202 KM (od čega 87.385.874 KM u Republici

Srpskoj, a 23.470.328 u FBiH). U odnosu na isti period prethodne godine, obračunata premija društava za osiguranje sa sjedištem u Republici Srpskoj je bila manja za 2.233.288 KM ili 2,0%.

Od ukupno obračunate premije, na premiju neživotnih osiguranja odnosilo se 99.340.860 KM ili 89,6%, dok je premija životnih osiguranja iznosila 11.515.342 KM ili 10,4%. U odnosu na isti period prethodne godine, obračunata premija neživotnih osiguranja je smanjena za 2,9%, a premija životnih osiguranja se povećala za 6,8%. U ukupno obračunatoj premiji osiguranja od odgovornosti za motorna vozila, najznačajnije učešće je imala premija obaveznog osiguranja od autoodgovornosti sa 99,5%. Učešće premije obaveznog osiguranja od autoodgovornosti, u ukupno obračunatoj premiji osiguranja društava za osiguranje sa sjedištem u Republici Srpskoj, bilo je 63,1%, odnosno u ukupno obračunatoj premiji neživotnih osiguranja 70,4%.

R.B.	Subjekti na tržištu Republike Srpske	Обрачуната премија на тржишту Републике Српске						Индекс 2020/19
		30.06.2018.		30.06.2019.		30.06.2020.		
		Износ	%	Износ	%	Износ	%	
1.	ДРУШТВА ЗА ОСИГУРАЊЕ ИЗ РС	85.615.385	76,7	88.394.733	77,0	87.385.874	75,6	98,9
1.1	Неживотна осигурања	76.456.735	68,5	78.265.823	68,2	76.434.930	66,1	97,7
1.2	Животна осигурања	9.158.650	8,2	10.128.910	8,8	10.950.944	9,5	108,1
2.	ФИЛИАЛЕ ДРУШТВА ИЗ FBiH	26.059.528	23,3	26.443.562	23,0	28.220.873	24,4	106,7
2.1	Неживотна осигурања	17.563.518	15,7	16.826.999	14,7	17.970.155	15,5	106,8
2.2	Животна осигурања	8.496.010	7,6	9.616.563	8,4	10.250.718	8,9	106,6
	УКУПНО	111.674.913	100,0	114.838.295	100,0	115.606.747	100,0	100,7

Izvor: Agencija za osiguranje RS

Vrijednost poslovne aktive i pasive društava za osiguranje sa sjedištem u Republici Srpskoj, sa stanjem na dan 30.06.2020. godine, iznosila je 525.819.122 KM i, u odnosu na stanje na dan 31.12.2019. godine, bila je veća za 3,7%.

U odnosu na stanje na dan 31.12.2019. godine, stalna imovina je povećana za 3%, a u okviru koje je povećan iznos na pozicijama nekretnine, investicione nekretnine, postrojenja, oprema i ostala osnovna sredstva za 3,8% i dugoročni finansijski plasmani za 2,7%, dok je smanjenje zabilježeno na poziciji nematerijalna sredstva za 9,2%. U okviru iznosa iskazanog na poziciji nekretnine, investicione nekretnine, postrojenja, oprema i ostala osnovna sredstva povećan je iznos na stavkama zemljište, građevinski objekti, postrojenja i oprema (2,2%), investicione nekretnine (3,3%) i osnovna sredstva u pripremi i ostala osnovna sredstva (22,5%).¹⁰

¹⁰ www.azors.rs.ba

Tabela 5 - Ukupno obračunata premija, u periodu 01.01. do 30.06.2020. godine, društava za osiguranje sa sjedištem u Republici Srpskoj

R.B.	NAZIV DRUŠTVA U RS	Ukupno obračunata premija						INDEKS 2020/19
		30.06.2018.		30.06.2019.		30.06.2020.		
		Iznos	%	Iznos	%	Iznos	%	
1.	Grawe osiguranje a.d.	7.907.010	7,4	9.059.851	8,0	10.335.444	9,3	114,1
2.	Dunav osiguranje a.d.	352.616	0,3	339.667	0,3			
3.	Wiener osiguranje a.d.	1.982.164	1,8	1.379.484	1,2	1.179.898	1,1	85,5 ²
	UKUPNO ŽIVOTNA OSIGURANJA	10.241.789	9,5	10.779.002	9,5	11.515.342	10,4	106,8
	UKUPNO	107.422.017	100,0	113.089.490	100,0	110.856.202	100,0	98,0

Izvor: Agencija za osiguranje RS

Teuća imovina se povećala za 5,8%, u okviru koje je zabilježeno povećanje na pozicijama zalihe, stalna sredstva i sredstva obustavljenog poslovanja namijenjena prodaji za 26,2%, kratkoročna potraživanja, plasmani i gotovina za 4,3% i aktivna vremenska razgraničenja za 9,5%, dok je na poziciji odložena poreska sredstva zabilježeno smanjenje od 21,8%. Učešće iznosa iskazanog na stavkama zaliha, stalnih sredstava i sredstava obustavljenog poslovanja namijenjenih prodaji, u iznosu poslovne aktive, je tek 0,4% pa povećanje od 26,2% nije imalo materijalnu značajnost. U okviru kratkoročnih potraživanja plasmana i gotovine povećali su se iznosi potraživanja po osnovu premije, učešća u naknadi šteta i ostali kupci za 26,3% i gotovina za 6,5%, a smanjeni iznosi potraživanja iz specifičnih poslova i druga potraživanja za 3,3% i kratkoročnih finansijskih plasmana za 3,6%.

U strukturi poslovne pasive, sa stanjem na dan 30.06.2020. godine, kapital je učestvovao sa 30,2%, dugoročna rezervisanja sa 23,2% i obaveze sa 46,6%, pri čemu su tehničke rezerve (prenosna premija i rezervisane štete) činile 81,4% ukupnih obaveza.

U strukturi poslovne pasive, iznosi prenosne premije i rezervisanih šteta životnih i neživotnih osiguranja učestvovali su sa 37,9%, matematičke rezerve i rezervisanja za učešće u dobitku kod životnih osiguranja sa 22,8% i kapitala sa 30,2%, odnosno iznosi iskazani na ovim pozicijama učestvovali su ukupno sa 90,9% u poslovnoj pasivi. Iznosi iskazani na ovim pozicijama i njihov međusobni odnos bio je u skladu sa osnovnom djelatnošću i strukturom portfelja društava za osiguranje. Kapital je povećan za 3,3%, u odnosu na stanje na dan 31.12.2019. godine, a u okviru kojeg su povećani iznosi na stavkama osnovni kapital (5,8%) i emisiona premija (13,2%), dok je smanjenje zabilježeno na stavkama emisioni gubitak (0,3%), rezerve iz dobitka

(9,9%), revalorizacione rezerve (6,4%), нераспоређени добитак (3,6%) и губитак до висине капитала (23,2%).¹¹

ZAKLJUČAK

Услуга у осигурању једнака је заштити од наступања нежељеног догађаја, јер уколико се осигурани случај догађај desi, обе уговорене стране су на губитку. Осигуравач треба да исплати штету, а осигураник мође да буде оштећен само у ужем смислу.

Мотиви осигуравајућих компанија за увођење нових услуга могу бити интерне и екстерне природе. Јачање конкурентске предности, остваривање добити, диверзификација ризика у оквиру ширег услужног програма, док у екстерној групи мотива се налази засићеност тржишта са сезонским промјенама.

Сектор осигурања има врло значајну улогу у развоју економије сваке земље. Однос макроекономије земље и сектора осигурања има каузалну везу. Земље у развоју, као што су БиХ, Србија и Македонија, показале су да развој тржишта осигурања не иде брзо, и да је потребно вријеме. Овај сектор се много спорије развија од сектора банкарства., али се мође очекивати да у наредних неколико година сектор осигурања доживи потпуни развој.

Показатељи који избацују регулатори осигурања, AZORS, Народна банка Србије, дају нам параметре слабог и недovoljnог развоја система управљања ризикима и управљању пословања генерално. Многи бројни закони и подзаконски акти који су donešeni у послједње вријеме, јаћало је повјерење грађана у финансијски сектор, али је то још недovoljno и потребно је много улагања од стране регулатора, осигуравајућих компанија и влада, у финансијско описменјавање грађана.

Узимајући у обзир све горе наведено, мође се закључити да сектор осигурања у БиХ, и ентитету РС, је недovoljno развијено, и у поређењу са одабраним европским земљама, налази се на самом заћелју. Како би се стање поправило, а проблеми смањили, потребно је повећати помоћ државе категоријама осигураника, одржавати семинаре и обуке, смањити степен корупције, повећати укљученост регулатора, као и држати се свих законских и подзаконских аката.

¹¹ www.azors.rs.ba

THE IMPACT OF COVID 19 ON THE INSURANCE MARKET OF THE REPUBLIC OF SRPSKA

**Bojan Popović
Mladenka Balaban
Srdjan Šuput
Ružica Đevida**

Abstract: The impact of the Covid 19 pandemic is negative and far-reaching on the entire world economy. Some industries are extremely hard hit and the question is how long it will take them to recover. Here we primarily mean the aviation industry, tourism and catering. It is estimated that airlines will lose over 100 billion dollars. Great economic damage was inflicted in the first three months on companies that traded with China on a large scale, and that growth spread exponentially as COVID-19 spread across the planet. The insurance sector in the world pays compensation to companies and persons affected by Covid-19, using a large number of different policies. The aim of this paper is to point out the situation and consequences that Covid left on the insurance market in the region, but also in the Republic of Srpska.

Keywords: insurance market, non-life insurance, life insurance, premium, claims

LITERATURA

1. Balaban, M. (2008). *Osiguranje u savremenom svetu*. Novi Sad
2. Službeni glasnik Republike Srpske br 17/05, 01/06, 64/06 i 74/10 Zakon o društvima za osiguranje republike Srpske: Banja Luka
3. Internet stranice:
 - www.azors.rs.ba, septembar 2020
 - www.crhov.ba, septembar 2020
 - www.nbs.rs, novembar 2020
 - www.nados.ba, mart 2021
 - www.azobih.gov.ba, mart 2021
 - www.xprimm.com, februar 2021

